

norden

Arbejdsgruppen om
Skovens Lokale Værdier
15-04-2008

Referat fra det 4. møde i ad hoc arbejdsgruppen om Skovens Lokale Værdier, 26.-27. november 2007, i Danmark.

DELTAGERE:

Ivar Ekanger (NO, formand og ordfører), Jens Chr. Briand Petersen (DK), Lárus Heiðarsson (IS), Sofia Blomquist (SE), Dan Rydberg (SE) og Morten Ingerslev (projektsekretær, DK).

AFBUD:

Ingen afbud

1. Godkendelse af dagsordenen

Dagsordenen blev gennemgået og godkendt.

2. Godkendelse af referat fra det 3. møde (03.–05. september 2007)

Referatet fra arbejdsgruppens 3. møde den 03.–05. september, 2007 blev gennemgået og godkendt.

3. Præsentation af cases

Her blev der fokuseret på de cases som blev fremvist og diskuteret under mødet. Disse cases er listet i programmet, som findes bagerst i dette referat. Her skal fremhæves 5 cases, som gruppen vil arbejde videre med:

- I. Naturvejledning og aktivering – Skovhjelperprojektet på Naturcenter Herstedhøje
- II. Projektet "Hellebæk Kohave" med aktiv naturforvaltning, rekreative aktiviteter, græsning med køer i krat og på overdrev, manipulation af overfladevandet samt handicapstier.
- III. Skovrejsning og beskyttelse af grundvandet
- IV. Naturgården Tinghusbakkegård – Naturgård for vuggestuer og børnehaver
- V. Vestskoven med naturskole, mange rekreative tiltag, naturlegepladser, bålpladser, overnatningspladser, opkøb og skovrejsning på landbrugsjord, den bynære skov med mange besøgende der stiller forskellige krav til udfoldelsesmulighederne (mountainbikestier, ridestier m.m.) og græsningsarealer.

Disse 5 cases er beskrevet mere detaljeret på arbejdsgruppens hjemmeside.

Arbejdsgruppens medlemmer skal inden 10. maj indmelde de sidste cases til Morten Ingerslev. De indmeldte cases skal ind på hjemmesiden så arbejdsgruppen kan få et overblik inden næste møde (Morten Ingerslev følger op). Sekretæren opfordrede igen arbejdsgruppens medlemmer til at benytte følgende link ved udvælgelse af de nationale cases som arbejdsgruppen skal tage i betragtning i det videre arbejde:

<http://www.costaction.info/>

4. Udvælgelse af cases

Der var enighed om at de 5 danske cases, som er listet i ovenstående pkt. 3, er oplagte som case-historier og eksempler på "den gode historie". Det er dog ikke sikkert at de alle fem skal indgå i den endelige samling af "gode historier". Herudover blev dette punkt udskudt igen, da gruppen fortsat mangler tilstrækkeligt med cases til at lave en egentlig udvælgelse.

Arbejdsgruppen skal diskutere dette punkt på næste møde. Ivar Ekanger har undersøgt mulighederne for finsk deltagelse, men uden held. Der er dog enighed i arbejdsgruppen om at det er vigtigt at vi får en eller flere finske cases med (Ivar Ekanger følger op).

5. Arbejdsopgaver og processer i fremtiden

Der var enighed om at arbejdsgruppen skal fokusere på at besvare følgende spørgsmål ud fra de udvalgte eksempler:

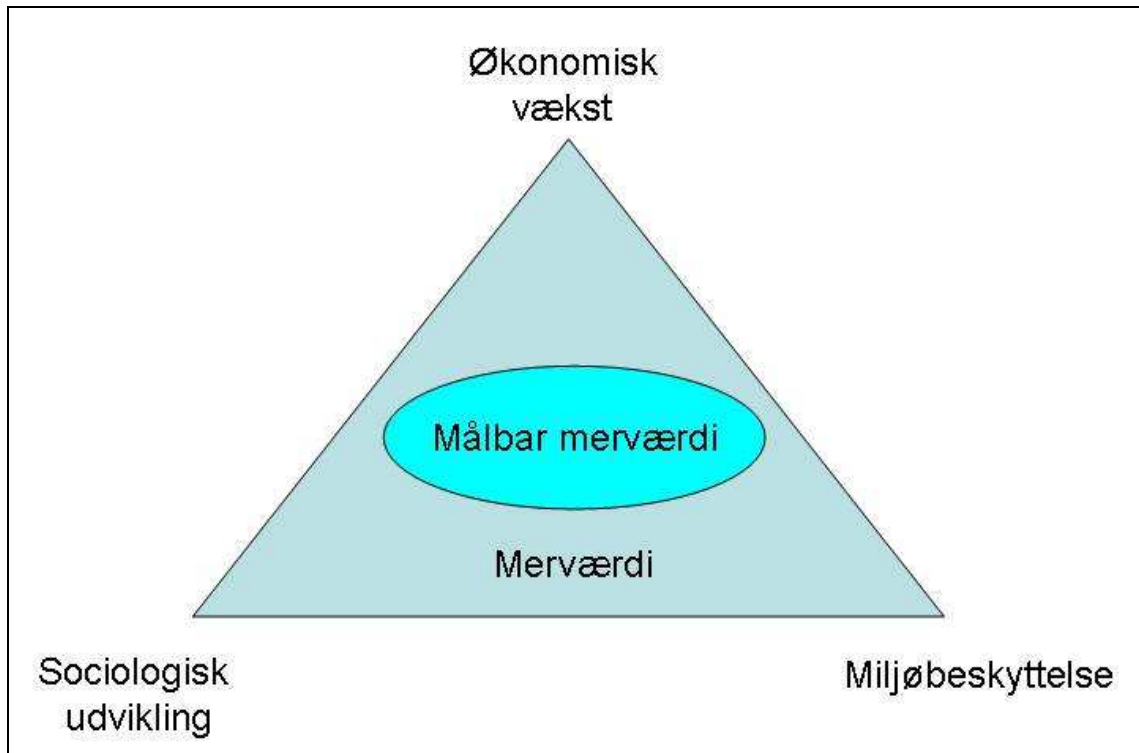
- Hvilke succeskriterier/indikatorer skal vi arbejde med?
- Hvilke succeskriterier/indikatorer opfylder eksemplerne?
- Er der fællestræk, der har været medvirkende til at netop disse eksempler er blevet til succeser?
- Kan man ud fra de udvalgte eksempler påvise barrierer/hindringer der skal fjernes for at opnå succes med et givent initiativ?

Her blev der sat fokus succeskriterier/indikatorer. Følgende standpunkter blev fremsat:

- a) Vores succeskriterier/indikatorer skal baseres på de tre dimensioner og værdigrupper i bæredygtighedsbegrebet; i) økonomisk vækst, ii) sociologisk udvikling, og iii) miljøbeskyttelse.
- b) Det væsentligste succeskriterium er at skaffe merværdi i lokalsamfundet. Merværdi skal her forstås i en bred forstand. Udtrykket inkluderer således alle tænkelige aspekter af de under pkt. a) nævnte værdigrupper. For lokalsamfundet kan eksempelvis nævnes følgende mere eller mindre målbare indikatorer på merværdi: øget jobantal, øget økonomisk omsætning i de lokale erhverv, opstart af nye firmaer, vækst i eksisterende firmaer, øget antal af rekreative aktiviteter i skoven, øget tilflytning, øget skovbaseret turisme, øget biodiversitet, øget menneskesundhed og klimagevinst. Merværdi er i denne sammenhæng defineret som en forøgelse af en eller flere værdier ud over det niveau som der var før man udførte et givent tiltag. Man vil ofte kunne betragte merværdi som en forøgelse af en eller flere værdier ud over indtægten ved den "almindelige" basale skovdrift. At skabe merværdi skal således ses som en optimering af sine indtægter i bredeste forstand. Det gælder her om at kombinere sine aktiviteter så man bevist håndterer alle de værdiskabende parametre på bedste vis, herunder eksempelvis den vedproducerende skovdrift, biodiversiteten, rekreative aktiviteter og grundvandskvaliteten.
- c) Der er ofte en sammenhæng mellem de forskellige værdigrupper, således at én given ændring i lokalsamfundet vil påvirke flere værdigrupper direkte eller indirekte samtidigt (illustreret i figur 1).
- d) Det kan være meget vanskeligt at kvantificere merværdi inden for de forskellige værdigrupper. Det er naturligvis lettest med den økonomiske vækst, mens det er sværere med den sociologiske udvikling og miljøbeskyttelsen.
- e) Når man skal bestemme den samlede effekt af et merværdi-skabende tiltag, så er det oftest meget svært at sammenstille og sammenligne merværdien fra forskellige værdigrupper. Det er en kompleks sammenhæng, som godt kan skabe en del frustration hos de involverede parter. Tabel 2 kan eventuelt bruges til at give et overblik

over denne problemstilling. Dette emne skal arbejdsgruppen arbejde videre med ved næste møde.

Figur 1. Når der skabes merværdi i lokalsamfundet vil det næsten altid påvirke flere forskellige værdigrupper direkte eller indirekte. Det er ofte kun en del af denne merværdi som vi er i stand til at kvantificerer.

- f) Midt i disse "grønne tider" er det væsentligt at vi ikke glemmer eller forklejner de økonomiske interesser der ligger i at skoven producerer træ til industrien m.m. der er hermed store økonomiske interesser i hvorledes skoven drives (forest management) og mange mennesker lever således af vedproduktion.
- g) Kan eller skal vi opstille en prioriteret rækkefølge af de forskellige merværdielementer? Det er et spørgsmål som arbejdsgruppen skal arbejde videre med ved næste møde.
- h) Det er svært at sige helt præcist hvor grænsen går for hvornår noget er lokalt eller ikke? Det er sikkert at nationale strategier og beslutninger har stor betydning for de lokale forhold. Man kan sige at lokalforholdene i en vis udstrækning ikke er lokalt styret, men fjernstyret fra mere overordnede organer. Arbejdsgruppen skal ved næste møde arbejde videre med spørgsmålet om hvor grænsen går for hvornår noget er lokalt.
- i) Der er forskel på hvordan en statsskov og en privatskov kan påvirke merværdien i lokalsamfundet. Statsskovene kan i højere grad prioritere investeringer, som skaber merværdier indenfor værdigrupperne; sociologisk udvikling og miljøbeskyttelse. Mens det private skovdistrikt er bundet til prioriteringer, der giver økonomisk merværdi.

Tabel 2. En skitse af hvordan man eventuelt kan illustrerer den komplekse problemstilling at en given handling påvirker forskellige dele af bæredygtighedens tre dimensioner på samme tid.

	Tema	Skovdrift for at beskytte grundvandet	Flere børn og unge i skoven	Forøget biodiversitet	XXX
	Målbare værdier				
Økonomisk vækst	Indtjæning	?			
	afsætning	?			
	omsætning				
Social udvikling	Antal skovbesøgende pr tidsenhed og areal	Falder måske?	stiger		
	Antal brugere af en rekreativ aktivitet i skoven	Falder måske?			
Miljøbeskyttelse	Rødlistearter	Stiger måske?		stiger	
	Naturindex			stiger	
	Kundskabsgrundlag			(stiger)	

Som baggrund for dette punkt skal følgende fremhæves fra referatet fra mødet den 13.-14. juni, 2007:

Det blev besluttet at arbejde med temaerne i en matrix og evt. fordele hovedansvaret for temaerne mellem landene jf. tabel 1. Det er ikke besluttet hvilke lande der skal være hovedansvarlig for hvilke temaer, men der er peget på at:

Danmark kan varetage temaerne; Kommunal styring, Undervisning, Skovejere, og Vandbeskyttelse.

Sverige kan varetage temaerne; Turisme, Jobskabelse, Sundhed, Rekreative aktiviteter, og Kulturarv.

Island kan varetage temaerne; Skovrejsning, Værnskov (eksempelvis mod erosion).

Tabel 1. skal være synlig på arbejdsgruppens hjemmeside ([Morten Ingerslev](#) følger op).

Tabel 1. Arbejdsgruppen om Skovens Lokale Værdier arbejder med nedenstående temaer. I skemaet er der ud for hvert tema angivet nøgleord for de Nordiske nationale aktiviteter.

Land	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige
Tema					
Børn og unge	Naturskoler og børnehaver			Lære med Skoven	Skoven i skolen
Undervisning					

Kommunal styring					
Skovejere					
Adgangsbegrænsning	Begrænsninger	Fri adgang		Fri adgang	Fri adgang
Lokal forankring					
Værnskov (eksempelvis mod erosion)					
Sundhed					
Vandbeskyttelse					
Fredning					
Jobskabelse					
Rekreative aktiviteter					
Kulturarv					
Skovrejsning					
Kommercielle værdier					
Traditionelt skovbrug					
Betaling for vandindvinding					
Betaling for værnskov					
Safari (elg mm.)					
Jagt					

Ved analysen af indholdet af tabel 1. er det vigtigt at man inddrager forskelle og ligheder mellem de nordiske lande indenfor forhold der vedrører:

- Geografiske betingelser
- Fladeanvendelse modsat sti-anvendelse
- Kulturelle betingelser
- Fredede områder

Arbejdsgruppens arbejdsområde omfatter både de rekreative værdier og de økonomiske kommercielle værdier herunder:

1. "Nye værdier" eksempelvis betaling for rent drikkevand der genereres under et givent skovareal.
2. Fredning hvor der gives betaling for tabt værdi som eksempelvis tabt værdi for jagt, turisme, rollespil, paintball, udlejning af hytter mm.

Arbejdsgruppen definerer skov som arealer hvor skovtræer er den dominerende arealbevoksning eller arealer der hænger direkte sammen med de skovbevoksede arealer eksempelvis søer.

Der skal oprettes en temabeskrivelse (oprettes eventuelt af det tema-ansvarlige land), som via en kort generel gennemgang af temaet og 1-2 relevante eksempler giver et overblik over temaet.

Arbejdsgruppen har drøftet hvordan man definerer lokale værdier samt hvordan man måler succeskriterier i det lokale samfund for et givent tiltag. Der er ofte tale om mange forskellige typer af værdier som eksempelvis økonomi, rekreation og sundhed. Hvis man kan værdisætte de "bløde" værdier rent økonomisk vil det forenkle situationen. Der blev peget på at følgende succeskriterier kan anvendes for at vurdere et givent tiltags succes i det lokale samfund:

- mængden af penge som der indtjenes pr. arealenhed eller
- antallet af besøgende pr. arealenhed.

Der var enighed om at succeskriterier skal omfatte parametrene økonomi, bæredygtighed over tid og at mennesker skal få en god naturoplevelse. Arbejdsgruppen skal diskutere dette punkt på næste møde.

Det blev besluttet at arbejdsgruppen fortsat skal arbejdes med at opstille en realistisk liste over de hovedaktiviteter som arbejdsgruppen skal realiserer. Aktiviteterne skal opstilles med tidsmæssig afgrænsning og en angivelse af det endelige produkt.

Det skal undersøges om der kan oprettes et område på arbejdsgruppens hjemmeside der kun er tilgængelig for gruppens medlemmer (Morten Ingerslev følger op).

Endvidere skal det diskuteres hvordan vi får inddraget Finland i arbejdsprocessen (Ivar Ekanger undersøger mulighederne for finsk deltagelse) samt identificeret cases i Finland.

Som baggrund for dette punkt skal følgende fortsat fremhæves fra referatet fra mødet den 21. februar, 2007:

Det blev besluttet at gruppen skal producere:

- en sammenstilling og analyse af udvalgte cases,
- kriterier for de succesfulde aktiviteter, herunder dialog- og kommunikationsforhold mellem initiativtagere, brugere og myndigheder.
- en oversigt over fællesnævnerne for succesfulde initiativer for anvendelse af skovens lokale værdier indenfor de Skandinaviske lande,
- Interviews med udvalgte nøglepersoner fra succesfulde initiativer for anvendelse af skovens lokale værdier,
- et seminar hvor man samler udvalgte nøglepersoner fra succesfulde initiativer og diskuterer "formlen" for succes.

Der er ikke truffet endelige beslutninger om hvilke medier der skal benyttes til at publicere resultater og konklusioner i. Der var enighed om at det er vigtigt at resultater og konklusioner skal være bredt tilgængelige og at gruppens internethjemmeside skal anvendes i første omgang (<http://www.norden.org/MJS/skog/sk/>). På denne hjemmeside skal informationer være placeret så man på forsiden bliver præsenteret for et kort overblik, men detaljerne findes på de efterfølgende sider. Der skal etableres links til denne side fra andre relevante hjemmesider.

---

6. Arbejdsgruppens produkter

Arbejdsgruppen skal fortsat arbejde med at opstille en realistisk liste over de hovedaktiviteter som arbejdsgruppen skal realiserer. Aktiviteterne skal opstilles med tidsmæssig afgrænsning og en angivelse af det endelige produkt. Der er enighed om at vi ikke vil producere en tung

rapport, som sandsynligvis ikke vil blive læst af særlig mange. Det er til gengæld vigtigt at offentligheden let kan få et overblik og indsigt i "de gode historier", som vi udvælger. Teksterne skal være korte, oversigtlige, let læselige og de skal indholdsmæssigt være udformet på en sådan måde at læseren kan bruge eksemplerne og sammenskrivningerne som praktisk anvendelig vejledning. Teksterne skal løbende kunne ajourføres og nye eksempler skal kunne tilføjes. Med dette udgangspunkt er der enighed om at det overordnede produkt bør være en hjemmeside med eksempler på "den gode historie", samt syntese-tekster. Evt. kan der uddeles pamfletter eller pjecer med forskellige temaer fra hjemmesiden.

7. Tidsplan for det videre arbejde

Der blev ikke opstillet en ny tidsplan med mailstones for det videre arbejde. Arbejdsgruppen ønsker at få forlænget projektperioden. Arbejdsgruppen skal diskutere dette punkt på næste møde.

8. Kommende møder

De næste møder blev fastlagt i nedenstående kalender og der var enighed om at Ivar Ekanger og Morten Ingerslev skal forsøge at holde et arbejds møde inden næste arbejdsgruppemøde.

- 31. marts – 2. april i Finland (er senere blevet aflyst).
- 13. maj (ankomst om aftenen) – 15. maj (afgang om aftenen) sidste møde i Norge.

9. Eventuelt

Der var ingen punkter under eventuelt.

norden

Arbejdsgruppen om
Skovens Lokale Værdier
15-04-2008

CASESSTUDIER VED MØDET

Program for

Møde i den nordiske arbejdsgruppe vedrørende skovens værdi for lokalsamfundet.

:
Tid: Man./tirs. den 26.-27. nov. 2007

Tidspunkt	Aktivitet
Mandag:	
09.00	Afhentning Kastrup Lufthavn – ankomsthallen Terminal 3
09.00 – 09.45	Kørsel til Kronborg Statsskovdistrikt i Nordsjælland
09.45 - 12.00	<u>Kronborg Statsskovdistrikt</u> Besigtigelse af /orientering om: <ul style="list-style-type: none"> • Handicap shelterplads • Hellebæk Kohave • Samarbejde med borgergrupper, publikumsrelationer/ rekreative tiltag Der fokuseres specielt på samarbejde med kommuner, organisationer, brugere og lokalbefolkning
12.00 – 12.45	Frokost
12.45 – 13.15	Kørsel til Frederiksborg Statsskovdistrikt i Nordsjælland
13.15 – 16.00	<u>Frederiksborg Statsskovdistrikt</u> Besigtigelse af/orientering om: <ul style="list-style-type: none"> • Forslag til ny nationalpark Kongernes Nordsjælland • Skovrejsning til beskyttelse af grundvand • Høsløttelaug Der fokuseres specielt på samarbejde med kommuner, organisationer, brugere og lokalbefolkning
16.00 – 16.30	Kørsel til Magleås Kursuscenter
16.30 – 18.00	Indkvartering – hvil – besigtigelse af omgivelser
18.00 – 19.30	Middag
19.30 -	Møde i arbejdsgruppen Socialt samvær
Tirsdag:	
08.00 – 09.00	Morgenmad – check ud
09.00 – 09.30	Transport til Københavns Statsskovdistrikt –Vestskoven
09.00 – 12.30	<u>Københavns Statsskovdistrikt</u>

	<p>Besigtigelse af/orientering om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Naturskoler: idégrundlag, naturskoledrift, aftaler, økonomi, naturvejledning, skovbørnehaver • Friluftstilbud/-faciliteter i et skovrejsningsområde • Andre typer på samarbejdsprojekter med lokalsamfundene <p>Der fokuseres specielt på samarbejde med kommuner, organisationer, brugere og lokalbefolkning</p>
12.30 - 13.15	Frokost
13.15 - 14.15	Møde i arbejdsgruppen (på naturskolen i Vestskoven)
14.15 - 15.00	Transport til Kastrup og farvel for denne gang